Narodil se v roce 1911 v „cikánské osadě“ Hraničky na jihovýchodní Moravě. Jeho otec, Pavel Holomek, byl v osadě vajdou (starostou), živil se handlováním s koňmi. Později si na konci nedaleké vesnice Svatobořice koupil malý domek, kde rodina až do války v klidu žila. Tomáš Holomek tehdy začal chodit do školy, bylo mu už jedenáct let. Seděl v poslední lavici. Děti se posmívaly: „Cikán, cikán!“ Nejdříve ze školy utíkal, ale byl nadaný žák, ředitel svatobořické školy přišel za jeho otcem a povídá: „Pane Holomek, váš syn Tomáš musí študovat, jináč by to byla věčná škoda!“ Udělal přijímací zkoušky a už ze třetí třídy šel do gymnázia.

„Do kvinty se mnou nikdo ze spolužáků nehovořil,“ vzpomíná pan Holomek. „Když potom měli pomaturitní slezinu, připomněl jsem jim to. Snad se pak styděli. Byly to většinou děti bohatých lidí – a já chudej Cikán! Až teprve potom, když viděli, že umím dvakrát víc než oni, že něčemu rozumím, tak se to změnilo. Cikán musí dokázat dvakrát víc než bílej, když chce, aby ho bílí uznali. Já dřel jako mezek! Měl jsem to nějak v sobě. A byl jsem na gymplu pořád s vyznamenáním. Když mi dal tatínek 40 halířů na koňskej buřt, abych nebyl ve třídě hladov, řekl jsem si: Sakra, tak oni si to kvůli mně utrhnou od huby! Musím něco dokázat!“ Nebylo to jen tak! Celá rodina si odříkala. Už na gymnáziu v Kyjově mluvil plynně francouzsky a německy, latinsky. Byl výborný sportovec, se svými bratry hrál ve fotbalovém mužstvu SK Svatobořice.

Po maturitě šel studovat práva, nemuselo se chodit na přednášky, tak dával kondice a sháněl si peníze sám. Raději by si býval zvolil humanitní obor. Za války se jako jediný z rodiny zachránil útěkem na Slovensko, kde se skrýval v lesích a mezi Romy. Sám k tomu řekl: „Není dne, abych si ráno a večer, než jdu spát, nevzpomněl na rodiče a na bratry. Není jednoho jediného dne, abych na ně nemyslel. A to už je čtyřicet let od té doby, co se to stalo. Co jsem se v pětačtyřicátém dozvěděl, že tam všichni zemřeli. V Osvětimi. Rodiče a pět bratrů.“

Po válce pracoval jako vojenský prokurátor. Roku 1969 zakládal „Svaz Cikánů-Romů“. Bylo mu tehdy přes šedesát let, vypadal však mnohem mladší, bez jediného šedého vlasu, plný energie, přitom důstojný a skutečně jaksi přísný – a velice charismatický člověk. Činnost Svazu byla krátká, položila však základy k vnímání vlastní romské identity. Později se stal poslancem parlamentu ČSSR. Byl významným mužem ve společnosti. Jeho pověst „přísného, ale spravedlivého cikánského prokurátora“ se dotkla i širší veřejnosti. Na Romy nikdy nezapomněl a všude se jednoznačně prezentoval jako „Cikán“. (Tehdy bylo etnické jméno Rom tabu, symbolizovalo etnoemancipační aspirace, a to bylo proti oficiální asimilační politice). Mluvil krásně romsky.

JUDr. Tomáš Holomek patřil k nejvýznamnějším romským osobnostem. Prožil těžký život a ukázal cestu ostatním svým vlastním příkladem. Člověk se může obdivovat tomu, co dokázal, přes veškeré chyby, kterých se dopustil. Jeho původ a těžký život, který prožil, jej, stejně jako mnohé osobnosti té doby, vedl k upřímnému přesvědčení, že komunismus je ta pravá cesta. Byl mužem, který si dovedl zachovat svou tvář v dobách, kdy to nebylo jednoduché. Mohl to dokázat jen člověk silný duchem i tělem, člověk vyzbrojený znalostmi i dovednostmi. Snad by to mohlo sloužit jako příklad těm, kteří ztrácejí naději a sílu pod tlakem daleko méně obtížných situací a podmínek, než byly tehdejší. Základní síla a možnosti jsou ukryty v nás samých!

(Zpracováno podle: Holomek, Karel: Moravský Cigán – Tomáš Holomek. In Romano džaniben 3–4/99, Hübschmannová, Milena: Rozhovor s JUDr. Tomášem Holomkem (1985). In Romano džaniben 3–4/99.)